

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

2021

Kateřina Hasoňová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Kateřina Hasoňová

Vliv skautingu na osoby se zdravotním postižením

Olomouc 2021

vedoucí práce: Mgr. Lukáš Musil

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným dohledem
vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 1. 7. 2021

.....

Kateřina Hasoňová

Poděkování

Mé velké poděkování patří vedoucímu bakalářské práce Mgr. Lukáši Musilovi za jeho cenné rady, odborné vedení a velkou trpělivost. Zároveň také děkuji všem ostatním, kteří se podíleli na vzniku této bakalářské práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kateřina Hasoňová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Lukáš Musil
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Vliv skautingu na osoby se zdravotním postižením
Název v angličtině:	Scouting as an influence on people with disabilities
Anotace práce:	Bakalářská práce se zaměřuje na vliv skautingu na osoby se zdravotním postižením. Cílem práce je zjistit, jak skauting působí na osoby se zdravotním postižením. Práce je dělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Celkem se skládá ze čtyř kapitol. Teoretická část obsahuje tři kapitoly, které se věnují skautingu, volnému času a zdravotnímu postižení. Čtvrtá kapitola nacházející se v praktické části je věnována výzkumu, který probíhal pomocí dotazníkového šetření a následného zpracování v kazuistice.
Klíčová slova:	Skauting, volný čas, zdravotní postižení.
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis focuses on the impact of scouting on people with health disabilities. The aim of the thesis is to find out how it affects people with these disabilities. The thesis is divided into two parts which are theoretical and practical. In total it contains four chapters. The theoretical part contains three chapters that speak about scouting, leisure time and health disability. The fourth chapter, which is in the practical part, talks about the research that was done by a questionnaire followed by processing of case studies.
Klíčová slova v angličtině:	Scouting, leisure time, people with disabilities.
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – dotazník Survio Příloha č. 2 – dotazník Skokan
Rozsah práce:	34 stran
Jazyk práce:	Český jazyk

Obsah

Úvod	1
TEORETICKÁ ČÁST	2
1. Volný čas	2
1.1 Vymezení pojmu volný čas.....	2
1.2 Výchova a volný čas.....	3
2. Skauting.....	4
2.1 Vymezení pojmu skauting.....	4
2.2 Historie skautingu	5
2.2.1 Historie českého skautingu	6
2.3 Myšlenkové základy skautingu.....	7
2.3.1 Principy	7
2.3.2 Skautský zákon	9
2.3.3 Skautský slib.....	9
2.3.4 Skautské heslo a denní příkaz	10
2.4 Organizační struktura skautingu	10
2.4.1 Družinový systém	11
3. Zdravotní postižení	14
3.1 Klasifikace zdravotního postižení	14
3.2 Tělesné postižení.....	16
3.2.1 Etiologie tělesného postižení	17
3.2.2 Dětská mozková obrna (DMO)	17
3.2.3 Amputace.....	19
3.3 Sluchové postižení.....	19
3.4 Downův syndrom	20
Praktická část	22
4. Vlastní výzkumná část	22
4.1 Cíl práce	22
4.2 Použité metody	22
4.3 Průběh šetření	22
4.4 Kazuistiky.....	23
4.5 Diskuse	30
Závěr.....	31
Seznam použité literatury	32
Seznam příloh	34

Úvod

Skautské téma bakalářské práce, ve které propojuji skauting a zdravotní postižení, jsem si vybrala z toho důvodu, že jsem již 9 let členkou skautského oddílu a práce s osobami se zdravotním postižením mi není cizí. Organizace Junák – český skaut, z. s., je nakloněn inkluzi a je otevřen pro všechny. Chtěla bych poukázat na výchovné metody skautingu a na utváření osobnosti jedince díky skautskému působení.

V dnešní době je mnoho možností, jak mohou děti a mládež trávit svůj volný čas. Existuje mnoho institucí, zájmových kroužků a organizací, které dětem a dospívajícím umožňují trávit volný čas smysluplně. Právě organizace Junák – český skaut, z. s., patří v současné době mezi největší a nejrozšířenější organizace po celé České republice. V letošním roce se do této organizace registrovalo 62 802 členů, kteří jsou registrováni celkem v 2 203 oddílech¹. I přes to, že děti v současnosti velmi přitahují různá moderní technologická a elektronická zařízení, jako jsou telefony, počítače, televize, playstationy či x-boxy, najde se stále ještě spousta dětí, které jsou schopny, a některé dokonce velmi rády, že tohle všechno třeba na čtrnáct dní opustí a odjedou do lesa na skautský tábor.

Práce je rozdělena na dvě části, a to část teoretickou a část praktickou. Teoretická část poskytuje v první kapitole letmý vhled do organizace Junák – Český skaut, z. s., do jeho historie a historie skautingu v české republice, popíšu základní principy a strukturu. Ve druhé kapitole se budu zabývat jedinci se zdravotním postižením.

V praktické části se pokusím za pomoci rozhovorů a dotazníků zjistit, jaký vliv měl a stále má skauting na jedince se zdravotním postižením různého typu.

Cílem je tedy zjištění vlivu skautingu na osoby se zdravotním postižením.

¹ JUNÁK – SVAZ SKAUTŮ A SKAUTEK ČR. Fakta a čísla. *Skaut.cz* [online]. [cit. 2020-06-29]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/fakta-a-cisla/>

TEORETICKÁ ČÁST

1. Volný čas

V první kapitole o stručně vymezím pojmy volný čas a výchova. Jednou z možných forem trávení volného času je skauting, jenž je blíže představen ve druhé kapitole. Proto si vymezíme základní pojmy a podíváme se na výchovu ve volném čase.

1.1 Vymezení pojmu volný čas

Dle pedagogického slovníku je volný čas doba, která nám zůstane po tom, co odečteme pracovní povinnosti, uspokojení fyzických potřeb, péči o domácnost či rodinu. Tento čas každý tráví podle svých zájmů a vlastního uvážení.²

Trávení volného času je v současné době velmi pestré a záleží na každém jedinci, jaký způsob si vybere. Hájek a kol. (2010) dělí osoby na 4 skupiny podle toho, jak se staví k využití volného času:

- Děti a mládež, kteří volný čas smysluplně využívat nemohou, ať už z finančních či sociálních důvodů nebo kvůli nedostatku informací o volnočasových aktivitách.
- Děti a mládež, kteří volný čas využívat neumí z důvodu nezájmu nebo nedostatku motivace a sami nevyhledávají smysluplné trávení volného času. Tato skupina bývá náchylnější k různým závislostem a jejich chování se stává nežádoucím.
- Lidé, kteří volný čas naplňují intenzivní pracovní činností jsou lidé, kteří se raději věnují stále své práci a svůj volný čas nenaplňují a dokonce odmítají.
- Mladí nezaměstnaní, kteří kvůli přebytku volného času prožívají nudu, protože nejsou schopni veškerý volný čas smysluplně naplnit.³

² PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9. str. 341

³ HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.

1.2 Výchova a volný čas

Pávková a spol. (2001) ve své knize hovoří o výchově mimo vyučování. Všechny aktivity, vykonávané ve volném čase by měly být dobrovolné. Mezi dobrovolné činnosti patří např. rekreace, odpočinek, či zájmové činnosti. Pokud ale hovoříme o výchově mimo vyučování, spadají sem také určité povinnosti, jako jsou samoobslužné činnosti či příprava na vyučování.⁴

Výchovou ve volném čase se mimo jiné zabývá pedagogika volného času. Pojem pedagogika volného času zahrnuje mnoho aktivit, je tedy výchově mimo vyučování nadřazená a pojem je také více výstižný, protože jak již z názvu vyplývá, můžeme od tohoto času očekávat zábavu a volnost. Činnosti, které se zde odehrávají jsou založeny na principu dobrovolnosti.⁵

Zážitková pedagogika, která je součástí pedagogiky volného času vychází z pěti linií. Jsou to německá, britská, americká, severská a česká linie. Hlavním prostředkem české linie je hra. Ta má za úkol u každého člověka dosáhnout co nejvyššího rozvoje osobnosti. Česká linie pracuje především s pojmy prožitků, zážitků a zkušeností.⁶

Ve skautingu je zážitková pedagogika definována dle Pečeného (2004, s. 57) takto: „*Zážitková pedagogika je výchova osobnosti pomocí silných emocionálních zážitků.*“⁷ Pečený ve své knize hovoří o „emotivní zážitkové pedagogice“, při které by skauti měli využívat takových situací, kde se budou moci rozvíjet a kde budou nuceni sami přemýšlet.⁸

Na výchově ve volném čase se podílí školská i mimo školská zařízení, rodina a celá řada dalších institucí. Volným časem se zabývají např. sdružení dětí a mládeže, sdružení dospělých či zapsané spolky. V České republice je jedním z nejrozšířenějších spolků organizace Junák – český skaut, z. s.⁹

⁴ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-569-5.

⁵ JANIŠ, Kamil. *Úvod do problematiky volného času*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2009. ISBN 978-80-7248-530-7.

⁶ HANUŠ, Radek a Lenka CHYTILOVÁ. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2816-2.

⁷ PEČENÝ, Jan. *Poslání skautského vůdce*. Praha: Ekumenická lesní škola, 2004. ISBN 80-239-4571-8. str. 57

⁸ PEČENÝ, Jan. *Poslání skautského vůdce*. Praha: Ekumenická lesní škola, 2004. ISBN 80-239-4571-8.

⁹ BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.

2. Skauting

V kapitole o skautingu bych chtěla přiblížit historii světového i českého skautingu, dále rozeberu principy skautingu a základní znaky, které využíváme a které skauting odlišují od ostatních volnočasových organizací. Zmíním se také o organizační struktuře.

2.1 Vymezení pojmu skauting

Skautské hnutí ve své knize definuje Břicháček (1996, s. 16) jako „*dobrovolné, nepolitické výchovné hnutí pro mladé lidi, přístupné všem bez ohledu na původ, rasu nebo náboženské vyznání, v souladu s cílem, principy a metodou, jako byly formulovány zakladatelem a jsou uvedeny dále*“.¹⁰

Skuhrová (2004) ve své knize uvádí, že skauting je dobrodružství, formuje charakter, poskytuje pobyt v přírodě a nabízí společenství lidí, kteří sdílejí podobné hodnoty. Vyrůstání ve skautském oddíle znamená chopit se šance žít naplno – to znamená být aktivní a najít vlastní místo v životě.¹¹

Skauting je

- způsob, jak poznáš, co v tobě doopravdy je;
- příležitost ukázat, co dovedeš;
- společný jazyk chlapců a děvčat z více než 150 zemí světa;
- přátelství, zábava, sport, odpočinek, poznání, ale i dřina a překonání sebe sama;
- nezištná pomoc druhým;
- příprava na celý budoucí život.¹²

Na oficiálních stránkách českého skautingu je uvedeno, že organizace Junák – český skaut, z. s. má celkem přes 67 959 členů ve 2 203 oddílech a je největší výchovnou organizací u nás.¹³

¹⁰ BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6. str. 16

¹¹ SKUHROVÁ, Anna. *Skauting je dobrodružství!: pro děti i rodiče : průvodce skautingem a užitečné informace pro rodiče*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 2014. ISBN 978-80-7501-061-2.

¹² BŘICHÁČEK, Václav. *Skautskou stezkou: [základní příručka pro skauty a skautky]*. Ilustroval Irena TREFILOVÁ. Praha: Junák – svaz skautů a skautek České republiky, 1998. ISBN 80-86109-07-0.

¹³ JUNÁK – SVAZ SKAUTŮ A SKAUTEK ČR. Fakta a čísla. *Skaut.cz* [online]. [cit. 2020-06-29]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/fakta-a-cisla/>

Skauting všestranně působí na rozvoj osobnosti dětí a mladých lidí, k čemuž aktivně využívá hry, zážitky, aktivity a další činnosti.¹⁴

2.2 Historie skautingu

Počátky skautského hnutí nalezneme v roce 1907, když známý generálporučík britské armády, tehdy padesátník Robert Baden-Powell, začal psát knihu, která následně změnila život milionů lidí po celém světě: *Skauting pro chlapce*.¹⁵ Břicháček (1996) uvádí, že se skauting zrodil v Anglii na začátku dvacátého století, kdy v roce 1907 Robert Baden-Powell uskutečnil první tábor se skupinkou mladých chlapců na ostrově Brownsea, který se nachází v zálivu u města Poole. Dalším významným počinem vzniku skautingu bylo vydání základní příručky s názvem *Scouting for Boys* na počátku následujícího roku.¹⁶

Dále Břicháček (1996) hovoří o vzniku další větve skautingu, a to v Americe, kdy o několik let dříve vypracoval podobný program přírodovědec, malíř a spisovatel Ernest Thompson Seton. Ten založil organizaci s názvem *Woodcraft Indians* a vydal knihu *The Birch Bark Roll*, v překladu *Svitek březové kůry*, ve které vytvořil podrobně zpracovaný návrh činností pro skupiny chlapců. Silnější ohlas a vliv však mělo dílo *Scouting for Boys* od Roberta Baden-Powella.¹⁷

Skauting do roku 1920 nemůže být označován jako mezinárodní hnutí, ale jako jasně vedená britská iniciativa následovaná ostatními zeměmi. V létě roku 1920 se skauting definitivně proměnil na celosvětové hnutí, tak jak si to Baden-Powell přál.¹⁸

¹⁴ JUNÁK - SVAZ SKAUTŮ A SKAUTEK ČR. Pro rodiče. *Skaut.cz* [online]. [cit. 2020-06-29]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/pro-rodice/>

¹⁵ VALLORY I SUBIRÀ, Eduard. *Světový skauting: výchova ke globálnímu občanství*. Praha: Junák - český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2016. ISBN 978-80-7501-097-1.

¹⁶ BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6.

¹⁷ BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6.

¹⁸ VALLORY I SUBIRÀ, Eduard. *Světový skauting: výchova ke globálnímu občanství*. Praha: Junák - český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2016. ISBN 978-80-7501-097-1.

2.2.1 Historie českého skautingu

Zakladatelem českého skautingu byl středoškolský učitel Antonín Benjamin Svojsík. Myšlenka skautingu, která přišla z Anglie, ho velmi zaujala, a tak neváhal a odjel se podívat přímo do kolébky, jak tamní skauting funguje. Po návratu z Anglie jej přizpůsobil českým poměrům a současně k němu připojil kousek naší národní tradice. Tak byla založena česká větev skautské organizace s názvem Junák.¹⁹

O rok později Antonín Benjamin Svojsík zorganizoval první tábor v Čechách v blízkosti bydliště své ženy – Orlovské myslivny, která se nachází 4 km od Lipnice nad Sázavou v Orlovských lesích.²⁰

Se Svojsíkem začala spolupracovat spousta předních osobností, filozofů, vědců, umělců i osob z řad veřejnosti. Ti se s myšlenkou nového výchovného směru ztotožňovali a díky tomu mohla v roce 1912 vzniknout kniha Základy junáctví, která měla přes sedm set stran.²¹

Kvůli demokratickým principům byl skauting v Česku třikrát zakázán totalitními režimy. Poprvé nacisty roku 1940 a poté dvakrát komunisty, v letech 1950 a 1970.²² I za těchto nepříznivých podmínek se mnoho oddílů v průběhu zákazů podílelo na odbojových aktivitách, a také díky tomu se po uvolnění skautská organizace vždy velmi rychle obnovila.²³

Skautskými oddíly prošlo mnoho významných českých osobností – Václav Havel, Helena Illnerová, Miloš Forman, Erik Tabery, Aňa Geislerová a další.²⁴

¹⁹ TICHAVOVÁ, Barbora. *Nováček: průvodce nováčka skautským světem*. 2. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2008. ISBN 978-80-86825-30-4.

²⁰ *Skaut: Před 140 lety se narodil zakladatel skautingu*. 57. 2016. ISSN 1211-5231.

²¹ BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6.

²² SKUHRAVÁ, Anna. *Skauting je dobrodružství!: pro děti i rodiče : průvodce skautingem a užitečné informace pro rodiče*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2014. ISBN 978-80-7501-061-2.

²³ SKUHRAVÁ, Anna. *Skauting je dobrodružství!: pro děti i rodiče : průvodce skautingem a užitečné informace pro rodiče*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2014. ISBN 978-80-7501-061-2.

²⁴ SKUHRAVÁ, Anna. *Skauting je dobrodružství!: pro děti i rodiče : průvodce skautingem a užitečné informace pro rodiče*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2014. ISBN 978-80-7501-061-2.

2.3 Myšlenkové základy skautingu

Jak jsem již zmínila v kapitole Historii skautingu, český skauting vychází ze tří kořenů. Je to zakládající anglická větev (Robert-Baden Powel), na ni navazující větev americká (Ernest Thompson Seton) a současně jsou zde zakomponovány naše české tradice (Antonín Benjamín Svojsík). K českému skautingu se v současnosti pojí charakteristické rysy, jako je komplexnost výchovy, jenž zahrnuje duchovní rozvoj, snaží se držet psychickou i fyzickou rovnováhu a formovat postoje a chování člověka, dále usiluje o aktivní a vzájemné učení a zároveň je také orientován na společnost a pomoc druhým.²⁵

Mezi myšlenkové základy skautingu patří principy, zákon, slib, heslo a denní příkaz.

2.3.1 Principy

Principy jsou základní zákony, které musí být respektovány, abychom všichni mohli směřovat, a nakonec také dospět, ke společnému cíli. Principy jsou tedy závazná pravidla chování, kterými by se měli řídit všichni členové hnutí.²⁶

Mezinárodní skautské hnutí nás vede k tomu, abychom si vážili jednak toho, co nás všechny mnohonásobně přesahuje, také abychom si vážili druhých lidí – a v neposlední řadě abychom si vážili sami sebe.

Zakladatel skautingu Robert Baden-Powell to vyjádřil jako trojí povinnost, které ve své knize uvádí Břicháček (1998):

- Povinnost vůči Bohu;
- Povinnost vůči jiným lidem;
- Povinnost vůči sobě samému.²⁷

²⁵ BŘICHÁČEK, Václav. *Čekatelská zkouška*. 3. opr. a dopl. vyd. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 2003. ISBN 80-86109-98-4.

²⁶ BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6.

²⁷ BŘICHÁČEK, Václav. *Skautskou stezkou: [základní příručka pro skauty a skautky]*. Ilustroval Irena TREFILOVÁ. Praha: Junák - svaz skautů a skautek České republiky, 1998. ISBN 80-86109-07-0.

Povinnost k Bohu – tento princip neznamena jen povinnost k Bohu jako k symbolu všech různých náboženství. Znamená především oddanost všem různým duchovním principům, tedy povinnost hledat v životě vyšší hodnoty než materiální a věrnost svému vlastnímu přesvědčení včetně přijetí povinností z toho vyplývajících. Může to být také směřování k nějakému vyššímu společnému cíli. Toto se vztahuje i na náboženství neuznávající osobního Boha ...²⁸

Povinnost k jiným lidem – člověk by měl být odpovědný ke společnosti v jejich různých podobách. Měl by brát všechny takové, jací jsou. Snaha o to, být vždy ostatním příkladem, snaha být ostatním prospěšný, a to bez rozdílu věku, pohlaví, národnosti, kultury či náboženského vyznání... je to úcta k ostatním – od jednotlivců, přes kolektiv, společnost, stát, národ, až ke celosvětovému společenství.²⁹

Povinnost k jiným Břicháček (1996, s. 16) tedy definuje takto: „*Věrnost své zemi v souladu s podporou místního, národního i mezinárodního míru, porozumění a spolupráce. Účast na rozvoji společnosti, při kterém je uznávána a respektována důstojnost jiných lidí a není poškozována příroda.*“³⁰

Povinnost k sobě – je chápána jako odpovědnost za rozvoj sama sebe. Pokud budu rozvíjet sama sebe, mohu poté lépe rozvíjet ostatní. Člověk na sebe bere odpovědnost za rozvoj svých možností, schopností, znalostí, a především svých morálních hodnot.³¹

Tyto principy symbolizuje trojlístek, který je znakem všech skautů. Každý lístek zastupuje jeden princip. Na něm si můžeme všimnout, jak jsou lístky vzájemně propojeny, stejně jako všechny tři principy, kterými by se měl řídit každý skaut. Povinnost k sobě musí být upřímná, abychom mohli mít povinnost k ostatním, a to všechno ještě převyšuje povinnosti k Bohu.³²

²⁸ ZAJÍC, Jiří. *Myšlenkové základy skautingu*. 2., opr. a dopl. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-73-9.

²⁹ ZAJÍC, Jiří. *Myšlenkové základy skautingu*. 2., opr. a dopl. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-73-9.

³⁰ BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6. str. 19

³¹ ZAJÍC, Jiří. *Myšlenkové základy skautingu*. 2., opr. a dopl. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-73-9.

³² Kolektiv autorů. *Vůdcovská zkouška jinak*. Praha: Junák, 2018. 1. Vyd. 200 s. ISBN 978-80-262-1311-8.

2.3.2 Skautský zákon

Skautský zákon jsou určitá pravidla, která obsahují výše zmíněné principy. Každý zákon se vztahuje k některému z principů, proto je zákon prostředkem k respektování principů. Jsou pomůckou především pro mladší děti, aby věděly, jak se mají chovat. Pro starší platí také, ale ti už lépe chápou samotné principy.³³

„Zákon skautů:

1. *Skaut je pravdomluvný.*
2. *Skaut je věrný a oddaný.*
3. *Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.*
4. *Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.*
5. *Skaut je zdvořilý.*
6. *Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.*
7. *Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.*
8. *Skaut je veselý myslí.*
9. *Skaut je hospodárný.*
10. *Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.* ³⁴(Řeháček, 1997, s. 1)

2.3.3 Skautský slib

Skautský slib, stejně jako zákon, je prostředkem pro realizaci skautské výchovy. Opět obsahuje všechny principy a díky souvislému textu je pro děti jednodušší pochopit výše popsané principy. Před složením tohoto slibu by se měl každý člověk ztotožňovat s jeho zněním a povinností s ním spojenou. Tedy dodržování zákona, snaha o přiblížení se ideálu, směřování ke společnému cíli. Proto musí být skládání slibu dobrovolné, a ne jakousi formální povinností při absolvování prvního tábora.³⁵

³³ Kolektiv autorů. Vůdcovská zkouška jinak. Praha: Junák, 2018. 1. Vyd. 200 s. ISBN 978-80-262-1311-8.

³⁴ ŘEHÁČEK, Jiří. *Desatero skautského zákona*. Vyd. 2. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 1997. ISBN 80-86109-01-1. str. 1

³⁵ Kolektiv autorů. Vůdcovská zkouška jinak. Praha: Junák, 2018. 1. Vyd. 200 s. ISBN 978-80-262-1311-8.

Znění skautského slibu, které ve své knize uvádí Břicháček (1996, s. 25):

„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:

- *sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době;*
- *plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské;*
- *duší i tělem být připraven pomáhat vlasti a bližním.*

Po složení slibu mohou věřící skauti připojit prosbu: K tomu mi dopomáhej Bůh. “³⁶

2.3.4 Skautské heslo a denní příkaz

Heslo junáků je:

„Buď připraven!“

Toto heslo nás upozorňuje, že musíme být v životě duší i tělem připravení na všechny situace, abychom byli schopni s čímkoli pomoci, a tak mohli konat skautskou povinnost – sloužit ostatním. Být připraven duší znamená schopnost psychicky podpořit druhé, dokázat se do ostatních vcítit, ale také sám přijímat těžké životní situace. Být připraven tělem znamená fyzickou zdatnost a být schopni pomoci v pravý čas.³⁷

Denní příkaz souvisí s heslem. Heslo nás na něj vlastně připravuje, jak vyplývá z jeho znění. Tímto příkazem by se měli řídit všichni členové organizace.³⁸

„Vykonat denně alespoň jeden dobrý skutek.“

2.4 Organizační struktura skautingu

Fungování celé organizace zajišťuje řada lidí, kteří mají své označení. Organizační struktura začíná u středisek, která sdružují jednotlivé oddíly, ty mají pod sebou družiny. Svou správu mají i jednotlivé kraje.³⁹

³⁶ BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6. str. 25

³⁷ SVOJSÍK, Antonín Benjamin. *Základy junáctví*. 3., nezm. vyd. podle 1. vyd. v r. 1912. Praha: Merkur, 1991. ISBN 80-7032-001-x.

³⁸ BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6. str.25

³⁹ Vedení organizace. <https://www.skaut.cz/> [online]. [cit. 2020-06-30].

Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/vedeni-organizace/>

Na strukturu skautské výchovy můžeme nahlížet takto:

- Skaut jako jedinec (člen organizace);
- Skautská hlídka, která je složená ze dvou až čtyř skautů nebo skautek;
- Družina. Základní stavební jednotka oddílu, mívá 5-8 členů, vedených rádkyní nebo rádcem;
- Oddíl. Vyšší výchovná jednotka, která má většinou 20-30 skautek nebo skautů a většinou sdružuje 3-4 družiny;
- Středisko. Základní organizační jednotka s právní subjektivitou. Skládá se nejméně ze 3 oddílů;
- Okres. Organizační jednotka, která odpovídá státnímu správnímu členění. V čele stojí okresní rada Junáka.
- Krajská rada Junáka.
- Ústředí Junáka. Je složeno z ústředí rady, ta je volena sněmem a reprezentuje celou organizaci před všemi institucemi, dále je složeno z náčelnictev, která odpovídají za výchovný program dětí a dohlíží na jeho realizaci...
- Mezinárodní skautské organizace
 - WOSM⁴⁰ je organizace, ke které patří všichni chlapci, kteří jsou členové Junáka;
 - WAGGGS⁴¹ je organizací, která sdružuje děvčata;
 - IFOFSAG⁴² sdružuje muže i ženy z celého světa, kteří prošli skautskou výchovou, ale věkově již nedosahují na organizace WOSM a WAGGGS, a chtějí udržovat přátelské spojení.⁴³

2.4.1 Družinový systém

Benjamínci

Jsou nejmladší výchovnou kategorií. Patří sem děti předškolního věku. Program je složen především z her, které obsahují prvky skautingu, a poznávání světa okolo sebe společně s kamarády. Oddílová činnost jim přináší velké

⁴⁰ World organization of the Scout Movement; překlad Světová organizace skautského hnutí.

⁴¹ World Association of Girl Guides and Girl Scouts; překlad Světová asociace skautek

⁴² Fellowship of Former Scouts and Guides; překlad Mezinárodní společenství skautů a skautek

⁴³ BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6.

zážitky a spoustu nových možností – skautské aktivity zažívají s vrstevníky benjamínci poprvé.⁴⁴ Velkou roli zde hraje rodinná výchova, na které mohou stavět další výchovně-vzdělávací zařízení, a to hlavně mateřská škola.⁴⁵

Světlušky a vlčata

Věková kategorie 6 (7) -10 (11) let. Tato kategorie odpovídá věku, kdy dítě navštěvuje první stupeň základní školy.⁴⁶ Je rozvíjena tvořivá fantazie a teoretické znalosti uplatňujeme v praxi při dalších dobrodružstvích – u této věkové kategorie také podporujeme praktické dovednosti formou her, výletů i táboření.⁴⁷

Skauti a skautky

Procházejí složitým obdobím tělesného dozrávání, které má dvě fáze – prepubertu (přibližně 11-13 let) a vlastní pubertu (13-14 let). Družiny pracují s vlastním programem, který si sami tvoří. Od vedoucího dostanou jen rámcový pokyn. Hry se střídají se skautskou činností a aktivitami v typicky skautských disciplínách. V tomto věku se začínají výrazně projevat individuální vlastnosti jedinců, jako je tvořivost, sociální myšlení, morální jednání, či manažerské schopnosti.⁴⁸

Rangers, roveři

V tomto věku si rangers (děvčata) a roveři (chlapci) z velké části chystají program sami. Možností je mnoho – poznat nové kamarády na menších, ale i celostátních či celosvětových akcích, vyzkoušet si vodní sporty, slaňování, mohou se zapojit do společensky prospěšných projektů.⁴⁹ Roverský program má několik rozměrů: služba oddílům nebo střediskům, poznávání světa kultury a umění, hledání vlastního místa ve společnosti, řešení životního stylu včetně základních morálních i světonázorových otázek.⁵⁰

⁴⁴ SKUHRAVÁ, Anna. *Skauting je dobrodružství!: pro děti i rodiče : průvodce skautingem a užitečné informace pro rodiče*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2014. ISBN 978-80-7501-061-2.

⁴⁵ BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6.

⁴⁶ BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6.

⁴⁷ SKUHRAVÁ, Anna. *Skauting je dobrodružství!: pro děti i rodiče : průvodce skautingem a užitečné informace pro rodiče*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2014. ISBN 978-80-7501-061-2.

⁴⁸ BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6.

⁴⁹ SKUHRAVÁ, Anna. *Skauting je dobrodružství!: pro děti i rodiče : průvodce skautingem a užitečné informace pro rodiče*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2014. ISBN 978-80-7501-061-2.

⁵⁰ BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6.

Vedoucí, dospělí členové

I pro tuto věkovou kategorii nabízí skauting možnost strávit volný čas smysluplnou prací pro druhé, získat přátelský kolektiv, společenské uznání nebo možnost doplnit si skautskou kvalifikaci (a to například čekatelské, vůdcovské, instruktorské kurzy, kurz zdravotníka zotavovacích akcí a různé specializované, např. lanový kurz, práce se skautskými stezkami atd.)⁵¹ Program si tvoří sami a většinou zapojují i své rodiny.

⁵¹ SKUHRAVÁ, Anna. *Skauting je dobrodružství!: pro děti i rodiče : průvodce skautingem a užitečné informace pro rodiče*. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2014. ISBN 978-80-7501-061-2.

3. Zdravotní postižení

Ve třetí kapitole se budeme zabývat zdravotním postižením. Nejdříve pojem definujeme, poté rozlišíme dle etiologie a typu postižení, závěr kapitoly se bude vztahovat k praktické části, kde se budu věnovat osobám se sluchovým postižením, Downovým syndromem, DMO a respondentovi s amputací, proto se v této kapitole blíže zaměříme pouze na tato postižení.

Zdravotní postižení je obtížné definovat, proto použiji Slowíkovu (2016, s. 27) definici, kdy rozlišuje postižení a znevýhodnění. Říká tedy, že: „*Postižení (disability) znamená omezení nebo ztrátu schopnosti vykonávat činnost způsobem nebo v rozsahu, který je pro člověka považován za normální.*“⁵² Pro srovnání si definujeme zdravotní postižení podle Pipekové (2010, s. 111). Ta uvádí, že:

*„Za jedince s postižením ve smyslu pedagogickém se považují všechny děti, mladí lidé a dospělí, kteří jsou v učení, sociálním chování, v komunikaci a řeči nebo v psychomotorických schopnostech tak omezeni, že jejich spoluúčast na životě ve společnosti je podstatně ztížena.“*⁵³ Rozdíl v jejich definicích spočívá v oblasti, se kterou pracují. Slowík hovoří obecně o všech oblastech života, kdežto Pipeková se pohybuje v pedagogické rovině. Definice Pipekové je podrobnější, ale ve výsledku oba hovoří o zdravotním postižení velmi podobně.

3.1 Klasifikace zdravotního postižení

Dle doby vzniku můžeme postižení dělit na vrozené a získané. Získané je vzniklé během celého života. Vrozené postižení bývá dědičné a vzniká v prenatální, perinatální nebo postnatální období.⁵⁴ Dále také užíváme dělení na období prenatální, perinatální a postnatální. Do období prenatálního spadá embryonální období, které je rizikové pro vznik srdečních onemocnění či poškození sluchu. V období prenatálním vzniká nejvíce vývojových vad. Do tohoto období spadá doba těsně před porodem, samotný porod a období těsně po porodu. Zde nastává pro dítě velká změna, protože se musí aklimatizovat na okolní prostředí a samotný porod je ohrožující. Může

⁵² SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8. str. 27

⁵³ PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky. 3.*, přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-198-0. str. 111

⁵⁴ MICHALÍK, Jan, Marie RENOTIÉROVÁ a Milan VALENTA. *Speciální pedagogika 1.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1202-0.

docházet k poškození mozku např. mechanickým poškozením hlavičky nebo nedostatkem kyslíku. V tomto období je velké riziko vzniku infekcí. V postnatálním období potom hovoříme především o úrazech či onemocněních, které nastanou kdykoli během života člověka.⁵⁵

Dále můžeme postižení dělit dle místa vzniku, a to na orgánové a funkční. Příčinou orgánových defektů bývají nejčastěji úrazy nebo různé infekce či nemoci. Bývá poškozena CNS. Příkladem orgánových onemocnění mohou být rozštěpy patra, chybění orgánů, srdeční vady nebo různé pouřazové stavy.⁵⁶ Při funkčním poškození nedochází k poškození CNS, ale k poškození tkáně orgánu. Velký vliv mají sociální vztahy a prostředí.⁵⁷

Podle intenzity dělíme postižení na lehké, zde nemusí být narušeny sociální vztahy, středně těžké, kdy je předpoklad, že bude narušen vztah ke společnosti anebo je tato porucha již téměř vyvinuta a těžké, kdy jedinec není schopen nebo je, ale jen s velkými obtížemi, navazovat sociální vztahy.⁵⁸

Podle druhu se dále dělí na:

- Tělesné – sem spadají pouřazové stavy (amputace), silné alergie, epilepsie, cukrovka ale hlavně vady pohybového aparátu;
- Zrakové – všechna poškození zraku, od barvosleposti po slepost;
- Sluchové – všechna poškození sluchu (nedoslýchavost, hluchota, ohluchlost);
- Komunikační poruchy – logopedické problémy jako například koktavost, poruchy výslovnosti, dále také poruchy způsobené poškozením CNS;
- Mentální postižení – to se dále dělí podle stupně, spadá sem také pseudooligofrenie způsobena nepodnětným sociálním prostředím či stařecká demence;
- Poruchy chování a emocí – asociální, antisociální a disociální chování;

⁵⁵ SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8.

⁵⁶ BENDO VÁ, Petra, ed. *Základy speciální pedagogiky nejen pro speciální pedagogy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-422-9.

⁵⁷ RENOTIÉROVÁ, Marie a Libuše LUDÍKOVÁ. *Speciální pedagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0646-2.

⁵⁸ MICHALÍK, Jan, Marie RENOTIÉROVÁ a Milan VALENTA. *Speciální pedagogika 1*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1202-0.

- Kombinované vady – to je postižení současně více vadami⁵⁹

3.2 Tělesné postižení

Valenta (2003, s. 140) definuje osoby s tělesným postižením takto: „*Osoby s tělesným postižením představují velmi **heterogenní skupinu**. Jejich společným znakem je **omezení pohybu**. Tělesné postižení postihuje člověka v **celé jeho osobnosti**. Motorika, vnímání, kognice a emoce jsou od sebe neoddělitelné a vzájemně propojené. Tělesní motorika může být postižena jen mírně, při těžším motorickém postižení jsou však pohybové možnosti člověka omezeny podstatně.*“⁶⁰ Valenta tedy spojuje tělesné postižení se všemi složkami osobnosti a dochází ke ztížení sociálních interakcí.

Osobami s tělesným postižením se zabývá obor somatopedie. Má za úkol výchovu, vzdělávání, socializaci a celkový rozvoj jedinců s tímto postižením, a zároveň také informuje všechny, kteří o tyto osoby pečují, jak s osobami s tělesným postižením správně pracovat, ať už v domácnostech nebo ve státních či nestátních organizacích. Somatopedie spolupracuje se somatologií, neurofyziologií, kineziologií nebo ortopedií.⁶¹

Osoby se zdravotním postižením můžeme rozlišovat podle tří hledisek. První je hledisko somatické. To se zaměřuje na pohybové omezení, ztížení či ztrátu osob s tělesným postižením. Jedná se o omezení jemné či hrubé motoriky, což je považováno za velkou zátěž. Pro větší komfort a zlepšení životní situace bývají využívány kompenzační pomůcky. Druhým hlediskem je hledisko psychické, které hovoří o prožívání postižení, které je zatěžující a na jedince dlouhodobě působí. V psychickém hledisku rozlišujeme důsledky vrozeného nebo časně získaného postižení a důsledky získaného postižení. Pokud je postižení vrozené či časně získané, není psychický dopad tak závažný, protože jedinec je svému stavu přizpůsoben. V průběhu života dochází k porovnávání s ostatními a všímání si odlišností. Psychické důsledky získaného postižení mohou být větší, protože člověk se náhle musí vyrovnat s náročnou životní situací a tento fakt zasahuje do všech životních sfér. Třetím hlediskem je hledisko

⁵⁹ BENDO VÁ, Petra, ed. *Základy speciální pedagogiky nejen pro speciální pedagogy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-422-9.

⁶⁰ VALENTA, Milan. *Přehled speciální pedagogiky a školská integrace*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0698-5. str 140

⁶¹ MILICHOVSKÝ, Luboš. *Kapitoly ze somatopedie*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-7452-001-3.

sociální, které poukazuje na problémy se sebedůvěrou a s tím spojené ztížené navazování kontaktů. Při vhodném působení rodiny či odborníků je jedinec schopen dosáhnout plné integrace.⁶²

3.2.1 Etiologie tělesného postižení

Tělesné postižení můžeme dělit na primární, kdy se jedná o přímé poškození jako následek úrazu a sekundární, kde je omezení v důsledku nemoci. Dále můžeme dělit postižení na vrozené či získané. Pokud hovoříme o vrozených poruchách, jedná se nejčastěji o dětskou mozkovou obrnu (DMO), dále to mohou být malformace, chybějící končetiny nebo rozštěpy. V případě získaných vad bývají nejčastější příčinou úrazy a následky nemoci.⁶³

Dále je můžeme rozlišovat dle intenzity na lehkou poruchu hybnosti, střední poruchu hybnosti a těžkou poruchu hybnosti. Stupeň postižení se hodnotí také na základě mobility jedince. Mobilní jedince je ten, který se pohybuje bez pomoci, částečně mobilní je potom ten, který při pohybu musí využívat kompenzačních pomůcek či jinou osobu. Imobilní jedinec není schopen pohybu ani s dopomocí výše zmiňovaného.⁶⁴

3.2.2 Dětská mozková obrna (DMO)

Pro definování dětské mozkové obrny využijeme definici Renotierové a Ludíkové (2013, s. 206):

„Nejčastěji bývá definována jako porucha hybnosti a vývoje hybnosti na základě raného poškození mozku před porodem, při porodu nebo v nejranějším dětství (nejčastěji je vznik limitován věkem 1 roku).“⁶⁵

Dětská mozková obrna je jednou z nejčastějších příčin vrozeného tělesného postižení, při níž bývá přidruženo mentální postižení, epilepsie a další

⁶² BENDO VÁ, Petra, ed. *Základy speciální pedagogiky nejen pro speciální pedagogy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-422-9.

⁶³ SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-247-1733-3.

⁶⁴ RENOTIÉROVÁ, Marie a Libuše LUDÍKOVÁ. *Speciální pedagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0646-2.

⁶⁵ RENOTIÉROVÁ, Marie a Libuše LUDÍKOVÁ. *Speciální pedagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0646-2. str. 206

onemocnění. Dětskou mozkovou obrnu můžeme dělit do dvou skupin, a to na spastické a nespastické. Při spastické formě dochází k oslabování svalstva končetin kvůli křečovitému tonu. Řadí se sem postižení dolních končetin neboli diparéza, postižení obou levých nebo obou pravých končetin – hemiparéza a postižení všech končetin, které se nazývá kvadruparéza. Při nespastické formě můžeme pozorovat mimovolní pohyby, které charakterizují formu dyskinetickou, dále se objevuje snížený svalový tonus – to je forma hypotonická. Může docházet ke kombinaci spastických a nespastických forem.⁶⁶ Současně se k tělesnému postižení pojí například málo srozumitelná řeč, nepravidelné dýchání. V případě diagnostiky hypotonické formy v novorozeneckém věku může během vývoje docházet ke změně na některou ze spastických či dyskinetických forem. K této změně dochází kolem 3. roku života a bývá doprovázena mentální retardací.⁶⁷

Diparéza je nejčastější forma DMO. Příčinou bývá nezralost plodu při předčasném porodu nebo komplikovaný porod, kdy není zajištěno zásobování mozku kyslíkem nebo dojde ke krvácení do mozku. Rozšíření diparézy závisí na velikosti poškozené oblasti. Dítě s diparézou se může naučit chodit se zpožděním ve srovnání s vrstevníky, chůze bude ale obtížná. Při zahájení včasné terapie diparetické formy dětské mozkové obrny je možná náprava. Tato terapie musí proběhnout nejpozději do konce 6. měsíce věku dítěte. **Hemiparéza** vzniká krvácením do mozku a ve většině případech bývá etiologie prenatální a perinatální. Pohyb je omezen kvůli poškození celé jedné strany těla. K předejití špatných vzorců vzpřimování je nutné zahájit terapii nejpozději ve 4.-5. měsíci. **Kvadruparéza** je nejzávažnější forma DMO, která vzniká kvůli poškození senzomotorické oblasti. Poškozeny jsou všechny čtyři končetiny, čímž je pohyb znemožněn.⁶⁸ U DMO se užívá sekundární prevence, díky které se dá u již vzniklého postižení zabránit jeho zhoršení, především v oblasti komunikace, kdy je u jedince s DMO těžce narušena složka řeči.⁶⁹

⁶⁶ SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8.

⁶⁷ RENOTIÉROVÁ, Marie a Libuše LUDÍKOVÁ. *Speciální pedagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0646-2.

⁶⁸ FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Základy speciální pedagogiky*. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2007. ISBN 978-80-7044-855-7.

⁶⁹ BENDOVÁ, Petra, ed. *Základy speciální pedagogiky nejen pro speciální pedagogy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-422-9.

3.2.3 Amputace

Amputace se řadí do poúrazových stavů, jejichž příčinou bývají především dopravní nehody či zasažení elektrickým proudem. Pokud k úrazu dojde v mladším věku dítěte, je pravděpodobné, že se následky úrazu vyrovná lépe než člověk dospívající. Amputace jsou velký zásah do života jedince a ovlivňují každodenní život. Pahýl je poté potřeba správně stimulovat, aby došlo k co nejdřívějšímu obnovení co nejvíce činností v běžném životě. Po zahojení je potřeba poškozenou končetinu cvičit, aby zachoval maximální možnou pohyblivost. Osoby s amputacemi jsou v budoucnu dobře pracovně uplatnitelné, a to i v případě, jsou-li poškození rozsáhlá.⁷⁰

Amputace můžeme dělit na:

- Primární – to jsou ty, při kterých dojde při úrazu nebo těsně po něm při ošetření na chirurgii. Můžeme také užít pojem časná;
- Sekundární neboli volená – typ amputace, ke které došlo později po úrazu z důvodu nutnosti vyčkat dalšího vývoje léčby;
- Terciální – pozdní amputace – bývá prováděna z důvodu zlepšení protetickými pomůckami a provádí se kdykoli později po úrazu,⁷¹

3.3 Sluchové postižení

Sluchové postižení můžeme dělit na dočasné a trvalé. Dočasné poruchy nelze řadit do sluchového postižení, protože jsou odstranitelné. Mohou vzniknout z důvodu mechanického poškození. Při různých typech trvalých sluchových postižení můžeme využít technických pomůcek, které umožní jedinci se sluchovým postižením lépe fungovat. Tato výhoda ovšem není možná u všech typů trvalých sluchových postižení. Dalším dělením může být rozdělení sluchového postižení na **centrální** a **periferní** postižení. Při **centrálním** postižení je sluchový orgán bez závady, ale sluchové vjemy nejsou přenášeny dále do mozku. Pokud hovoříme o **periferním** postižení, jedná se

⁷⁰ MILICHOVSKÝ, Luboš. *Kapitoly ze somatopedie*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-7452-001-3.

⁷¹ RENOTIÉROVÁ, Marie. *Somatopedické minimum*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0532-6.

o organické poškození středního či vnitřního ucha. V tomto případě je mozek v pořádku.⁷²

Hrubý (1999) užívá ve své knize dělení osob se sluchovým postižením na nedoslýchavé, ohluchlé a prelingvální neslyšící.

Nedoslýchaví jedinci se odlišují oproti normálu, současně se ale nejedná o ztrátu sluchu. Nedoslýchavost můžeme dělit na stupně od lehké po velmi závažné poškození sluchu. Pokud je jedinci diagnostikována nedoslýchavost, může využít kompenzačních pomůcek – sluchadel, která v současnosti dokáží kompenzovat i praktickou hluchotu. Většina nedoslýchavých jedinců je seniorského věku, kdy je nedoslýchavost přirozeným důsledkem stárnutí.

Ohluchlí jsou takoví jedinci, kteří o sluch přišli během života. Pokud dojde ke ztrátě sluchu po ukončeném nebo alespoň částečně ukončeném řečovém vývoji, je pro jedince mnohem jednodušší porozumět slyšícímu jedinci. Kompenzační pomůckou pro ohluchlé je kochleární implantát. V současnosti jsou velmi nápomocné také moderní technologie.

Prelingválně neslyšící jsou lidé, kteří o sluch přišli před začátkem řečového vývoje. Jejich postižení se projevuje ve všech oblastech života. problém je v komunikaci, kdy je jejich řeč nepřirozená, ve školních dovednostech je pro ně těžké osvojit si čtení a nejsou schopni vytvářet dostatečnou slovní zásobu. Osoby se tímto sluchovým postižením využívají pro komunikaci s ostatními znakový jazyk.⁷³

3.4 Downův syndrom

Downův syndrom je součástí speciálně pedagogického oboru, který se nazývá psychopedie. Na tu lze dle Valenty a Müllera (2004, s. 4) nahlížet v užším a širším pojetí. My si zde vymezíme psychopedii v užším pojetí: „... jako speciálně pedagogickou disciplínu, která se zabývá edukací osob s mentálním či jiným duševním

⁷² STRNADOVÁ, Věra. *Úvod do surdopedie*. Liberec: Technická univerzita, 2002. ISBN 80-7083-564-8.

⁷³ HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999. ISBN 80-7216-096-6.

postižením a zkoumáním formativních (výchovných) a informativních (vzdělávacích) vlivů na tyto osoby. ⁷⁴

Downův syndrom, dříve nazýván jako mongolismus, byl popsán anglickým lékařem Downem. Jedná se o nadbytečnost 21. chromozomu. Dle Selikowitze (2005) můžeme rozlišovat tři druhy:

- Trisomii 21. chromozomu, která bývá nejčastější formou Downova syndromu;
- Translokace, tento druh je jako jediný z uvedených dědičný;
- Mozaicismus, který je nejméně častý a spočívá v nadbytečnosti 21. chromozomu jen v některých tělových buňkách;⁷⁵

Příznaky Downova syndromu můžeme lišit na duševní a tělesné.

Pro duševní příznaky je typická mentální retardace v pásmu lehkého až středně těžkého mentálního postižení, přičemž se IQ může snižovat s přibývajícím věkem. Problémy mají s abstraktním myšlením, s koncentrací a logickou pamětí. U osob s Downovým syndromem bývá typická přátelskost, pozitivní ladění, bývají milí bez známek agrese, proto bývají okolím přijímáni do svého kolektivu.

Mezi tělesné znaky patří především malý vzrůst, typická je tzv. opičí rýha, což je jedna příčná rýha na dlani místo obvyklých dvou. Trpí hypotonií neboli sníženým svalovým tonem. Na hlavě můžeme pozorovat úzké, šikmé oči umístěné dál od sebe, u kterých můžeme pozorovat epikantus, což je kožní řasa ve vnitřních koutcích oka. Nos je plochý, jazyk větší.⁷⁶

⁷⁴ VALENTA, Milan a Oldřich MÜLLER. *Psychopedie*. 2. vyd. Praha: Parta, 2004. ISBN isbn80-7320-063-5. str. 4

⁷⁵ Selikowitz in ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do teorie a praxe psychopedie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-042-6.

⁷⁶ ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do teorie a praxe psychopedie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-042-6.

Praktická část

4. Vlastní výzkumná část

4.1 Cíl práce

V praktické části mé bakalářské práce se budu věnovat vlivu skautingu na osoby se zdravotním postižením. Hlavním cílem je tedy zjistit, zda skauting nějak ovlivňuje či ovlivnil dotazované respondenty, a to buď pozitivně nebo negativně. Dílčími cíli poté bude zjišťování, zda někdejší nebo i současné členství v organizaci pomáhá jedinci s postižením lépe fungovat v životě mimo organizaci, a také zda mu členství v organizaci pomohlo vyrovnat se se svým postižením.

4.2 Použité metody

Pro výzkumnou práci jsem využila dotazníkové šetření s kvalitativními prvky, protože kvůli nepříznivým epidemiologickým podmínkám bylo náročné domlouvat si schůzky a využít tak formu rozhovoru. Dotazníky jsem vytvořila dva. Jeden byl vytvořený na internetové stránce Survio a byl určen pro respondenty, které osobně neznám. Jeho úkolem bylo zjistit, jak fungují či fungovali v organizaci Junák – český skaut, z. s. a zda jim organizace přinesla nějaká pozitiva a ovlivnila jejich život. Druhý dotazník byl vytvořen přímo pro konkrétního člověka, kterého osobně znám, ale bylo pro něj příjemnější odpovídat písemně, než se setkat a provést rozhovor. I tento dotazník měl stejný cíl. Z vyplněných dotazníků jsem poté vypracovala kazuistiky. Oba dotazníky jsou přiloženy na konci dokumentu.

4.3 Průběh šetření

Dotazníky jsem rozeslala vybraným vedoucím z oddílů, ve kterých jsou anebo někdy byly začleněny osoby s různým zdravotním postižením, o kterých jsem měla povědomí ze skautských akcí. Pro mou práci nebylo stěžejní, zda jsou osoby členové

skautingu nebo zda jimi někdy byly. Podmínkou bylo, že se minimálně účastní anebo někdy v minulosti účastnil akcí organizovaných Junákem.

Mimo jiné jsem oslovila také pražský skautský oddíl, který jako jediný v České republice sdružuje skauty se sluchovým postižením, ale také slyšící děti neslyšících rodičů. Veškerý program probíhá ve znakovém jazyce, jako všechny ostatní oddíly se schází v klubovně, hrají hry, jezdí na výpravy a v létě jezdí na tábor. Na větší akce jako jsou právě výpravy a tábory přijímají také neslyšící členy mimo Prahu, kteří se přes rok nemohou účastnit klasických schůzek. Z tohoto oddílu mi dotazník vyplnil přímo jejich vedoucí, kterému byla diagnostikována praktická hluchota.

Z důvodu zachování anonymity jsem v dotazníku po respondentech nepožadovala jméno, ale skautskou přezdívku, proto jsou také kazuistiky pojmenovány dle přezdívek respondentů.

4.4 Kazuistiky

Křeček

Křeček je aktivní člen, a dokonce vedoucí oddílu neslyšících v Praze. V organizaci působí již 20 let, kdy ho do skautu přivedli jeho rodiče, ale také rodiče ostatních členů oddílu, kteří jej povzbuzovali, aby do skautu někdy přišel.

Křečkovi byla ve dvou letech diagnostikována praktická hluchota. Chodil do běžné základní školy na ulici Podbělohorská, pokračoval na gymnáziu na Kavalírce. Po vystudování gymnázia nastoupil na Masarykovu univerzitu v Brně a nyní studuje v Olomouci na Univerzitě Palackého. V současnosti zároveň pracuje jako řidič z povolání. Ve svém zaměstnání pocítuje pár omezení. Nerad telefonuje během jízdy, protože se potom nemůže plně soustředit na obě činnosti. Při tělesné výchově ve škole má problém s potem a vlhkostí. Při volnočasových aktivitách cítí problém především při vodních aktivitách, kdy neslyší vůbec kvůli jiné akustice a zvýšenému hluku. Další problém má při aktivitách v noci, kdy nelze odezírat, takže je pro něj obtížné porozumět. Na otázku, zda jej postižení omezuje v osobním životě, odpovídá, že ne.

Při skautské činnosti nepocítuje kvůli svému postižení žádná omezení. Může se bez problémů účastnit všech akcí, o které má zájem. Celkově mu organizace pomáhá

s fungováním v běžném životě. Říká, že díky oddílu získává zkušenosti, díky kterým se může lépe uplatnit i přes to, že špatně slyší. Získal tak potřebný nadhled nad různými životními situacemi. Vztahy v oddíle popisuje jako skvělé, všichni si rozumí a fungují bez problémů. Co se týče vztahů ve středisku, jsou prý spíše průměrné. Občas je horší komunikace.

Pro větší komfort všech členů ve zmiňovaném oddíle by Křeček uvítal více osob se skautským vzděláním, jako jsou čekatelský lesní kurz nebo vůdcovský lesní kurz. Jako pozitiva svého členství v organizaci považuje to, že získal spoustu zkušeností, kamarádů, nových kontaktů a rozšířil si obzory. Jak sám říká, je to taková skautská klasika.

Beran (Martin)

Beran dotazník vyplňoval za pomoci matky (Tygřice). Beran je chlapec, který působí v 5. oddíle v Moravskoslezském kraji. Spolu s matkou se účastní různých akcí, které mu zdravotní stav dovolí. Do skautu jej přivedl kamarád od matčina přítele.

Beranovi byla v perinatálním období diagnostikována dětská mozková obrna s těžkým pohybovým defektem, takže je od malička na invalidním vozíku. Beran studoval 10 let základní školu speciální, poté navštěvoval 4 roky stacionář v Ostravě a v současnosti navštěvuje stacionář v Havířově. Omezení ve studiu i v zaměstnání je samozřejmé, protože Beranovo postižení mu neumožňuje pracovat. Díky doprovodu matky je zapojen do mnoha volnočasových aktivit, takže omezení sice pociťuje, ale svůj volný čas může v rámci možností trávit s vrstevníky a kamarády. Komunikovat může bez omezení, domluví se se všemi bez problémů, takže vztahy kvůli postižení narušeny nejsou. Kamarády má ve skautu i mimo něj.

Skautských aktivit se snaží účastnit v nejvyšší možné míře. Letní tábory bývají bez problémů, protože se jich účastní s mámou, stejně tak družinových schůzek přes rok se účastní oba. Bohužel se nemůže účastnit všech akcí, protože je závislý na bezbariérovém přístupu. Nemůže se tedy účastnit akcí, na které se skauti dopravují vlakem, pak samozřejmě výletů do hor. Problémy s matkou pociťují také při zdolávání většího kopce. Zkrátka pokud akce neumožňuje bezbariérový přístup, nemůže se jí

Beran zúčastnit. Nepocituje, že by mu skauting pomohl vnímat své postižení jinak, ale pomáhá mu s fungováním v běžném životě díky tomu, že cítí, že někam patří.

Maminka Berana se snažila založit smíšený oddíl dětí intaktních a dětí se zdravotním postižením. Podle matčiných slov měli intaktní členové problém vycházet se členy s postižením, vedoucí se věnovali pouze dětem zdravým, protože pro ně nebyly takovou zátěží. Tento fakt Tygřici velmi mrzí, ale nevzdává se a pořád usiluje alespoň a začlenění svého syna, což podle vyplněného dotazníku, ze kterého jsem vycházela výše, vypadá jako úspěšný počín.

Oběma by se v oddíle lépe fungovalo, kdyby byla lepší komunikace a spolupráce a také kdyby tamní skauti byli ochotnější přijímat mezi sebe děti s různým zdravotním postižením.

Štěpán

Štěpánovi s vyplněním dotazníku pomáhala sestra Majda. Štěpán chodil 8 let do skautského oddílu v Praze, nyní již do skautu nechodí. Do oddílu ho přivedl jeho bratr, který byl aktivním skautem a chtěl přivést ke skautingu i Štěpána.

Štěpán má Downův syndrom s částečným poškozením sluchu, takže postižení bylo diagnostikováno hned po narození. Navštěvoval běžnou základní školu Na Líše v Praze, pokračoval na Středním odborném učilišti pro sluchově postižené, kde vystudoval obor Čalouník. Omezení ve škole pocítoval, ale jak uvádí, těžko se to popisuje. Je schopen pracovat sám, ale organizační věci a rozhodování je pro něj náročné, co se ale týče manuálních prací je podle jeho sestry šikovný a práci v oboru zvládá dobře. V současnosti má spoustu jiných zájmů, než je skauting. Jezdí na koních, rád plave, chodí po horách a celkově má rád turistiku. Při těchto aktivitách nepocítouje žádné omezení. Bez omezení funguje také v osobním životě, protože je od malička vychováván v kolektivu více lidí, vychází s ostatními dobře, přátelí se s bratrovými kamarády i se spolužáky a většina osob jej bere bez problémů.

Ve skautské činnosti nikdy žádné omezení neměl, aktivně se účastnil všech akcí, které pořádal oddíl či středisko. Skauting u Štěpána neměl vliv na vnímání jeho postižení. Pomohl mu ale s fungováním v běžném životě, protože díky tomu, že si ve skautu našel kamarády, se kterými se stýká i přes to, že již není členem, tak ho

i ostatní berou jako normálního kluka a má kolem sebe hodně lidí. Vztahy v tehdejší družině, oddíle i středisku popisuje jako dobré.

Pozitivem členství v organizaci byla podle Štěpána hlavně zážitky, na které rád vzpomíná, vždy se mu ve skautu nejvíce líbilo, že mohl s kamarády hrát fotbal a jezdit na výpravy.

Farmář (Ondra)

Farmář má 21 let a je již 15 let aktivním členem skautského oddílu v malé obci na severu Jihomoravského kraje. Ke skautingu jej přivedl tehdejší vedoucí oddílu Martin (skautská přezdívka Maťa), který ve vesnici založil oddíl. Farmář byl a vlastně stále je členem družiny s názvem Svišti, která byla jako první založena v jejich vesnici.

Farmář má středně těžkou sluchovou vadu, má ztrátu sluchu asi 60 decibelů. Na jednom uchu nosí naslouchadlo, ale je schopný normálně fungovat, i když je to někdy těžké a náročné. Postižení mu bylo diagnostikováno ve 2 nebo 3 letech. Při novorozeneckém vyšetření bylo rodině řečeno, že je sluch v pořádku, ale později se v určitých situacích ukázalo, že tomu tak není. Praktický lékař rodiče s Farmářem odeslali na potřebná vyšetření a tam došlo k diagnostice sluchového postižení. Stejně zdravotní postižení mají ještě jeho 2 sourozenci. Další 2 jsou bez zdravotního postižení, stejně tak rodiče jsou bez sluchové vady. Farmář studoval běžnou základní školu, poté nastoupil na gymnázium, kde úspěšně odmaturoval. V současnosti studuje 4. semestr na Masarykově univerzitě v Brně. Na podzim tedy nastoupí do posledního ročníku bakalářského studia, konkrétně oboru Sociální politika a volný čas. Omezení ve volnočasových aktivitách v zásadě nepociťuje, pouze uvádí, že s příchodem Covidu-19 a nasazením ochrany úst, došlo k zásadnímu znemožnění komunikace. Člověk se sluchovým postižením velmi čerpá z odezírání, takže při komunikaci s někým, kdo má nasazený respirátor nebo roušku, je to velmi obtížné. Tento problém nejvíce pocítil v roli družináře v rámci praxí, kdy byl víceméně odstřižen od komunikace s dětmi, u kterých byl problém zvýrazněn tím, že většina z nich měla špatnou výslovnost, takže pro něj bylo velmi těžké jim porozumět i bez roušky. Před prvním partnerským vztahem měl strach, že ho postižení bude omezovat mnohem více, než je to v současnosti. Jedině,

co uvádí jako negativum je to, že si partnerka občas stěžuje, že na něj nemůže volat z dálky.

Ve skautské činnosti nepocituje nijak závažná omezení, pouze při komunikaci na dálku nebo v místech, kde je větší hluk. Aktivně se účastní všech akcí, které pořádají. Své postižení díky organizaci nijak jinak nevnímá. Sam říká, že ho postižení nijak závažně neomezovalo, takže nebyla potřeba, aby skauting nějak pomáhal. Vztahy ve své družině i v oddíle popisuje jako dobré. Vztahy ve středisku nemůže posoudit, protože se zbytkem střediska nepřichází příliš do kontaktu, protože zbytek oddílů je vzdálen asi 20 km.

Za pozitiva členství v organizaci považuje samozřejmě partu kluků, se kterou vyrostl. Mají společné zážitky. Bohužel s nástupem na vysoké školy většiny členů družiny, muselo dojít k omezení skautské činnosti, protože se již na každotýdenní scházení nenašlo tolik času, takže se setkávají jen na větších akcích, jako jsou výpravy, tábory nebo třeba porady. Jako největší pozitivum vnímá to, že někam patří, že má někde svoje místo, protože ví, že pro člověka s postižením může být velmi těžké si tuhle výhodu získat.

Farmář si myslí, že co se týče omezení kvůli jeho postižení, tak že se pohybuje na hraně. To znamená, že ho jeho vada v podstatě neomezuje, až na nějaké extrémní situace. Je to o úhlu pohledu, protože pokud se k tomu postaví tak, že jej vada omezuje, tak jej omezovat bude. Pokud si řekne, že to bude v pohodě, tak to až na pár drobností v pohodě bude. Jeho zdravotní stav je dle jeho slov na hraně, proto si může vybírat.

Následující zpracovaný dotazník je pozměněný oproti předešlému, jelikož daného člověka znám, a proto jsem mohla některé otázky změnit nebo vypustit.

Sk:o)kan (Skokan) – 41 let

Skokan je pasivní člen, ale ve skautu se každoročně registruje. Členem organizace je od roku 1992, kdy navštívil skautský tábor na tábořišti Randulka v Němčicích u Boskovic. Atmosféra tábora v lese ho velmi oslovila hlavně proto, že mezi klasickými stany bylo i jedno indiánské tee-pee. Navíc bylo na táboře i několik Skokanových známých a kamarádů.

Skokan utrpěl v roce 1996 (v 16 letech) úraz, jehož následkem došlo k amputaci obou rukou. S kamarádem zkoušel vyrábět trhavinu, kterou jej naučil kamarád ze sídliště. Ten ho sice varoval, že je to nebezpečné a ať vyrobí jen malé množství, k neštěstí ovšem stačila jen velmi malá dávka, jelikož právě vyrobená trhavina byla silnější než TNT⁷⁷. Nečekaná exploze nastala ve chvíli, kde trhavinu v podobě bílého prášku začal přesypávat do skleněné lahvičky. K výbuchu došlo kvůli přechodu teplot, jelikož skleněná lahvička byla z teplé kapsy vytažena do listopadové zimy. V těsné blízkosti byl také jeho kamarád, který na výrobě spolupracoval. Exploze Skokanovi utrhla obě ruce po zápěstí, kde mu zbylo pouze několik kostí a šlach. Kamarád schytl jen skleněnou střepinu do nohy. Komplikací bylo to, že tento úraz se stal asi v 6 metrech nad zemí, kde měli s kamarády postavený ve stromech malý srub, ke kterému nevedly žádné žebříky. Po delší chvíli se mu podařilo slézt dolů a poté běželi asi 1 km na sídliště. Celou dobu byl při vědomí.

Fakt, že byl členem organizace mu velmi pomohl po psychické stránce těsně po úrazu už jen proto, že za ním do nemocnice hodně lidí ze skautu chodilo na návštěvy. Dokonce při návštěvách psychologů ukazoval fotky ze skautských táborů místo toho, aby odpovídal na dotazy. V nemocnici si uvědomil, jakou oporu v lidech ze skautu měl, protože za tu dobu se z nich stali velcí přátelé, co se scházeli i mimo skaut. Jeho kamarádi dokonce uspořádali finanční sbírku, která mu měla pomoci. Vyrovnat se s úrazem mu tedy pomohli přátelé, kteří byli velkou mírou právě ze skautu, ale také rodina, která se k nelehké situaci postavila čelem.

S účastí na akcích po úrazu to ze začátku nebylo příliš jednoduché. Trvalo, než se naučil vše dělat znovu po svém. Psychická stránka schytlala velkou ránu, Skokan se hodně podceňoval a vše chtěl zvládnout sám a bez pomoci. Na tábory ale začal jezdit co nejdříve to bylo možné a vždycky se našel někdo, komu potichu sdělil, s čím by potřeboval pomoci a nikdy jej nikdo neodmítl. Po úrazu se ostatní členové oddílu sešli, řešili, jak Skokanovi nejlépe pomoci, poskytovali psychickou podporu v nemocnici i později doma a v dalších letech mu pomáhali hlavně s úkony, které vyžadovali jemnou motoriku.

Před úrazem byl členem družiny Jestřábů v 9. oddílu v Blansku a poté rádcem družiny Rysů ve stejném oddíle. Po úrazu se stal rádcem v 10. oddílu a vedl starší skauty. Ve 23 letech vedl také družinu malých chlapců (vlčat). Od té doby ve skautu příliš aktivní není, ale chce se ke skautingu časem vrátit se svými dcerami.

⁷⁷ Trinitrotoluen – velmi silná a hojně užívaná trhavina

V době, kdy k úrazu došlo, studoval Skokan na středním odborném učilišti strojný obor, kde měli často praxe na strojích jako je soustruh, fréza, bruska atd., takže pokračování ve studiu byl problém. Škola se k tomu tehdy ale postavila čelem a mohl se ke studiu vrátit již měsíc po úrazu. Díky tátovi se naučil rychle znovu psát a vstřícnost školy mu umožnila absolvování praxí díky programování CNC strojů a kreslení na počítači. V současnosti pracuje ve společnosti ČKD Blansko, kde je zaměstnán již od roku 2002 jako konstruktér vodních turbín. Podílel se na mnoha projektech do různých zemí světa, kde i jeho zásluhou fungují vodní turbíny. Momentálně je v technické sekci vedoucím projektu, kde pracuje na nové turbíně do Finska.

V osobním životě pociťoval z počátku velké omezení. Nejdříve se bál, že nebude úspěšný v partnerských vztazích, ale postupem času se ukázalo, že vše nějak půjde, i když znovu získání sebedůvěry trvalo dlouho. Postupem času se začal fyzicky učit věci novým způsobem, než jak je řeší ostatní a sám říká, že to bylo občas vtipné, než došel k tomu, jak problém vyřešit. V současnosti omezení v osobním životě cítí pořádkem, ale už ví, jak se k věcem postavit a jak je řešit. Uvádí, že za 25 let od úrazu je to všechno už skoro rutina.

Pozitiva skautingu vnímá i v současnosti. Získal zde především spoustu přátel, kteří jsou přátelé stále, i když už nejsou tolik v kontaktu. Prožil s nimi v minulosti na různých akcích, a především táborech tolik zážitků, které se nemohou jen tak ztratit. Myslí si, že ve skautu člověk získá zážitky a s nimi spojené zkušenosti, především v sociální sféře. Často se musí řešit vztahy a spory. Celkově je člověk během her stavěn do různých pozic, se kterými si musí umět poradit, nějak se k nim postavit a řešit je. Podle Skokana je tohle všechno v raném věku ta nejlepší příprava do dalšího života. Ke konci dodává, že se ztotožňuje s názorem, který četl ve článku, ve kterém se uvádí, že skauti jsou často nejlepší pracovníci, a to i ve vedoucích funkcích. Tuto myšlenku sdílí proto, že ve skautu se člověk naučí vést kolektiv, dělat kompromisy, pomáhat ostatním v nouzi a zároveň být tvrdý a spravedlivý, čestný a poctivý a musí se umět postavit problémům čelem.

Pozitiva tedy vnímá velká. Myslí si, že kdyby nebylo skautu, tak by i jeho „černé období“ bylo prožíváno mnohem hůř. Na závěr dodává, že pokud má člověk skauting v sobě, je prostě mnohem silnější.

4.5 Diskuse

V praktické části jsem se věnovala 5 kazuistikám. Šetření se zúčastnilo 5 respondentů, z toho všichni byli mužského pohlaví. Dva respondenti jsou do organizace registrováni v Jihomoravském kraji, dva respondenti navštěvují či navštěvovali oddíly v hlavním městě Praze a jeden respondent je členem Junáka v kraji Moravskoslezském. Hlavní souvislostí mezi všemi respondenty bylo zdravotní postižení. Lišili se typem postižení, jeho intenzitou i obdobím, ve kterém bylo respondentům diagnostikováno. Respondenti se dále odlišovali místem bydliště, typem postižení, věkem a také členstvím a působením v organizaci. Věkové rozpětí respondentů bylo 21-41 let.

Všichni respondenti se shodují na tom, že skauting na ně měl pozitivní vliv, který pociťují především mimo organizaci. Shodně prohlašují, že jim organizace dala spoustu přátel, se kterými se stýkají také mimo organizaci, a to i přes to, že už se do fungování v Junáku aktivně nezapojují nebo již dokonce nejsou ani členové, dále kladně hodnotí zážitky, které ve skautu získali. Kromě Skokana bylo všem postižení diagnostikováno po narození nebo v dětském věku, takže nepociťují fakt, že by jim členství v organizaci pomáhalo vyrovnat se se svým zdravotním postižením. Skokan, kterému vlivem úrazu bylo jeho postižení diagnostikováno v pozdějším věku na rozdíl od ostatních popsal, že mu členství v organizaci a hlavně přátelé, které díky onomu členství získal, psychicky velmi pomohlo se s úrazem vyrovnat.

V diskusi jsem se soustředila na své poznatky získané v praktické části, kde jsem se zaměřovala na skauting a jeho vliv na osoby s různým typem zdravotního postižení.

Závěr

Ve své bakalářské práci s názvem Vliv skautingu na osoby se zdravotním postižením jsem si stanovila za cíl zjistit, jak členství v organizaci ovlivňuje život osob se zdravotním postižením. Vzhledem k nepříznivé epidemiologické situaci bohužel nebylo příliš žádoucí se s respondenty setkat a udělat s nimi rozhovor, který by mi umožnil okamžitě reagovat na odpovědi dotazovaných a zároveň tak více proniknout do jejich vnímání skautingu ve spojitosti s jejich zdravotním postižením. Cíl jsem proto naplňovala za pomoci dotazníkového šetření, které jsem poté vyhodnocovala jako kazuistiky jednotlivých respondentů.

Teoretická část byla vypracována za pomoci dostupné literatury zaměřující se na volný čas, skauting, zdravotní postižení a speciální pedagogika.

V praktické části jsem se věnovala naplnění cíle, tedy zjišťování vlivu skautingu na osoby se zdravotním postižením: konkrétně sluchovým postižením, dětskou mozkovou obrnou, Downovým syndromem a pौरázovou amputací u respondentů z různých krajů České republiky. Praktická část mi ve většině případů pomohla nastínit skutečnost, že i osoby se zdravotním postižením mohou být začleněny do organizace Junák – Český skaut, z. s. a že mohou být v rámci organizace přijímány bez opovrhování. Z vyjádření respondentů je pro každého velmi důležité mít nějaké místo, kam může patřit, proto je pozitivním zjištěním, že organizace napomáhá tuto potřebu naplňovat všem lidem bez rozdílu.

Jedna negativní zkušenost, kterou uvádí jeden z respondentů poukazuje na fakt, že i přes to, že vedoucí musí mít určité vzdělání, aby mohli s dětmi pracovat, není součástí tohoto vzdělání žádný okruh, který by se věnoval speciální pedagogice, a tak na začlenění osoby se zdravotním postižením mezi intaktní děti nejsou plně připraveni. Ráda bych tak na závěr pro všechny vedoucí podotkla, že se nesmíme bát nových zkušeností a výzev, které nám skautský život přináší, i když někdy budeme mít strach, že je to nad naše síly. Buďme připraveni!

Seznam použité literatury

- BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.
- BENDOVÁ, Petra, ed. *Základy speciální pedagogiky nejen pro speciální pedagogy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-422-9.
- BŘICHÁČEK, Václav. *Skautskou stezkou: [základní příručka pro skauty a skautky]*. Ilustroval Irena TREFILOVÁ. Praha: Junák - svaz skautů a skautek České republiky, 1998. ISBN 80-86109-07-0.
- BŘICHÁČEK, Václav. *Čekatelská zkouška*. 3. opr. a dopl. vyd. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 2003. ISBN 80-86109-98-4.
- BŘICHÁČEK, Václav. *Skautský oddíl*. Liberec: Skauting, 1996. Skautské prameny. ISBN 80-85421-04-6.
- FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Základy speciální pedagogiky*. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2007. ISBN 978-80-7044-855-7.
- HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.
- HANUŠ, Radek a Lenka CHYTILOVÁ. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2816-2.
- HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999. ISBN 80-7216-096-6.
- JANIŠ, Kamil. *Úvod do problematiky volného času*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2009. ISBN 978-80-7248-530-7.
- Kolektiv autorů. *Vůdcovská zkouška jinak*. Praha: Junák, 2018. 1. Vyd. 200 s. ISBN 978-80-262-1311-8.
- MICHALÍK, Jan, Marie RENOTIÉROVÁ a Milan VALENTA. *Speciální pedagogika 1*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1202-0.
- MILICHOVSKÝ, Luboš. *Kapitoly ze somatopedie*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-7452-001-3.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-569-5.
- PEČENÝ, Jan. *Poslání skautského vůdce*. Praha: Ekumenická lesní škola, 2004. ISBN 80-239-4571-8.
- PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-198-0.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9. str. 341
- RENOTIÉROVÁ, Marie a Libuše LUDÍKOVÁ. *Speciální pedagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0646-2.
- RENOTIÉROVÁ, Marie. *Somatopedické minimum*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0532-6.
- ŘEHÁČEK, Jiří. *Desatero skautského zákona*. Vyd. 2. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 1997. ISBN 80-86109-01-1.

SELIKOWITZ in ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do teorie a praxe psychopedie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-042-6.

SKUHRAVÁ, Anna. *Skauting je dobrodružství!: pro děti i rodiče : průvodce skautingem a užitečné informace pro rodiče*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 2014. ISBN 978-80-7501-061-2.

SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8.

SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1733-3.

STRNADOVÁ, Věra. *Úvod do surdopedie*. Liberec: Technická univerzita, 2002. ISBN 80-7083-564-8.

SVOJSÍK, Antonín Benjamin. *Základy junáctví. 3.*, nezm. vyd. podle 1. vyd. v r. 1912. Praha: Merkur, 1991. ISBN isbn80-7032-001-x.

ŠVINGALOVÁ, Dana. *Úvod do teorie a praxe psychopedie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-042-6.

TICHAVOVÁ, Barbora. *Nováček: průvodce nováčka skautským světem. 2. vyd.* Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2008. ISBN 978-80-86825-30-4.

VALENTA, Milan a Oldřich MÜLLER. *Psychopedie. 2. vyd.* Praha: Parta, 2004. ISBN 80-7320-063-5.

VALENTA, Milan. *Přehled speciální pedagogiky a školská integrace*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0698-5.

VALLORY I SUBIRÀ, Eduard. *Světový skauting: výchova ke globálnímu občanství*. Praha: Junák - český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2016. ISBN 978-80-7501-097-1.

ZAJÍC, Jiří. *Myšlenkové základy skautingu. 2.*, opr. a dopl. vyd. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2001. Vůdcovská zkouška. ISBN 80-86109-73-9.

Internetové zdroje

JUNÁK -SVAZ SKAUTŮ A SKAUTEK ČR. Fakta a čísla. *Skaut.cz* [online]. [cit. 2020-06-29]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/fakta-a-cisla/>

JUNÁK -SVAZ SKAUTŮ A SKAUTEK ČR. Pro rodiče. *Skaut.cz* [online]. [cit. 2020-06-29]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/pro-rodice/>

Vedení organizace. *skaut.cz* [online]. [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/vedeni-organizace/>

Časopisy

Skaut: Před 140 lety se narodil zakladatel skautingu. 57. 2016. ISSN 1211-5231

Seznam příloh

Příloha č. 1 – dotazník Survio

Příloha č. 2 – dotazník Skokan

Příloha č. 1 – dotazník Survio

Ahoj sestro, ahoj bratře,

jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Palackého, oboru Speciální pedagogika – Vychovatelství a také členkou 11. oddílu „Svornost“ 2. skautského střediska „Světla“ Blansko. Pro svou bakalářskou práci hledám respondenty se zdravotním postižením, kteří jsou anebo byli členy organizace Junák – Český skaut, z. s. anebo se účastní akcí pořádaných touto organizací. Pokud splňuješ oba požadavky, chtěla bych tě poprosit o vyplnění následujícího dotazníku. Odměnou ti bude dobrý pocit z pomoci a pokud na sebe zanecháš kontakt, ráda ti pošlu pohled ze skautského tábora.

Předem děkuji za ochotu a tvůj čas.

Se stiskem levice

Káťa

1. Jméno nebo přezdívka – Napiš, prosím, své křestní jméno nebo přezdívku
2. Věk – vyznač, prosím, svoji věkovou kategorii
3. Ze kterého jsi kraje?
4. Jaký je tvůj vztah k organizaci? Výběr z možností – Jsem aktivním členem/členkou; Jsem pasivním členem/členkou (tj. nevedu, neúčastním se družinovek ani žádných akcí); Byl/-a jsem členem/členkou, ale již nejsem; Nejsem členem/členkou, ale s organizací sympatizuji a účastním se akcí; Nejsem členem/členkou a neúčastním se akcí;
5. Jak dlouho jsi/jsi byl/-a členem/členkou organizace Junák – Český skaut, z. s.?
6. Kdo tě přivedl do organizace? Popřípadě jak ses o ní dozvěděl/-a?
7. Jaké máš zdravotní postižení?
8. V jakém věku ti bylo postižení diagnostikováno?
9. Jakou navštěvuješ, popřípadě jsi navštěvoval/-a základní, střední, vysokou školu?
10. Jaké je tvé zaměstnání?
11. Omezuje tě nějak tvé postižení ve vzdělávání či v zaměstnání? Pokud ano, uveď a popiš konkrétní problémy, prosím.
12. Omezuje tě tvé postižení ve volnočasových aktivitách? Pokud ano, uveď a popiš konkrétní problémy, prosím.
13. Omezuje tě tvé postižení v osobním životě? (např. partnerské či přátelské vztahy). Pokud ano, uveď a popiš konkrétní problémy, prosím.
14. Omezuje tě tvé postižení ve skautské činnosti? Pokud ano, uveď a popiš konkrétní problémy, prosím.
15. Je možné, aby ses se svým oddílem či střediskem účastnil/-a všech akcí, kterých bys chtěl/-a?
16. Kterých akcí se kvůli svému postižení nemůžeš účastnit?

17. Vnímáš díky organizaci své postižení jinak?
18. Pomáhá ti to, že jsi členem organizace, lépe fungovat s postižením v běžném životě?
Pokud ano, uveď a popiš konkrétní příklady, prosím.
19. Jak bys popsala vztahy ve tvé družině?
20. Jak bys popsala vztahy v oddíle?
21. Jak bys popsala vztahy ve tvém středisku?
22. Všiml sis někdy negativních reakcí na tvé postižení v rámci organizace? Pokud ano, uveď a popiš konkrétní problémy, prosím.
23. Jaká jsou pozitiva tvého členství v organizaci?
24. Co by ti pomohlo, aby byla tvoje účast při družinových a akcích komfortnější?
25. Prostor pro jakýkoli vzkaz či zanechání kontaktu

Příloha č. 2 – dotazník Skokan

Jméno nebo přezdívka:

Věk:

1. Jak dlouho jsi členem organizace Junák – český skaut, z. s. a kdo tě ke skautingu přivedl?
2. Jaký je tvůj současný vztah k organizaci? (aktivní člen, pasivní člen, bývalý člen, ...)
3. V kolika letech se ti úraz stal a jaká je tvoje diagnóza?
4. Popiš, prosím, jak k nehodě došlo.
5. Pomohlo ti po nehodě to, že jsi byl členem organizace, lépe se vyrovnat s úrazem? (psychicky i fyzicky)
6. Co ti nejvíce pomohlo vyrovnat se s úrazem?
7. Mohl ses aktivně účastnit všech akcí organizovaných Junákem, kterých jsi chtěl? Pokud ne, popiš, prosím, v čem byl problém.
8. Jak na úraz reagovali ostatní členové oddílu/střediska?
9. Jaké byly tvé funkce v oddíle/středisku před úrazem i po něm?
10. Ovlivnil úraz tvou školní docházku, průběh studia, výběr povolání? Pokud ano, popiš jak.
11. Jaké je tvé zaměstnání? Omezuje tě tvé znevýhodnění v zaměstnání? Pokud ano, jak?
12. Vnímáš nějaká pozitiva tvého členství v organizaci nyní?
13. Zde je prostor pro doplnění čehokoli, co bys mi chtěl sdělit.